Ukrán–magyar gazdasági kapcsolatok – Várakozások és lehetőségek

Az Európai Unió keleti bővítése új dimenziókat nyitott a volt szovjet tagköztársaságokkal folytatott gazdasági kapcsolatokban is. Magyarország esetében különösen felértékelődik Ukrajna szerepe, hiszen hazánk közvetlenül is határos Ukrajnával, kereskedelmi-gazdasági kapcsolatainknak történelmi gyökerei vannak.

Lentner Csaba

Mindezek tükrében nem közömbös, hogy az Európai Unió hogyan tekint Ukrajnára, a Nyugat és Kelet közötti hídfőállás szerepéből kifolyólag hogyan alakulnak Ukrajna kapcsolatai Oroszországgal, illetve az ukrán belső gazdasági és politikai folyamatok milyen perspektívát jelentenek a külkereskedelmi kapcsolatok elmélyítéséhez.

Tény, hogy az Európai Unió nehéz vállalkozásba fogott, amikor a Nabucco gázvezeték projektje mellé felvette a Keleti Partnerség építését is a napirendjére, hiszen Oroszország már a Nabucco gázvezeték építését is aggodalommal szemlélte, bár az EU részéről emögött inkább a világ biztonságának és stabilitásának erősítése húzódik meg, mintsem az Orosz Föderáció térségi gazdaságpolitikai befolyásának csökkentése. Sőt, az EU gazdasági felzárkóztatási szándékait hűen tükrözi, hogy az Európai Beruházási Bank egy 3,7 milliárd eurós hitelezési keretet nyitott meg Örményország, Azerbajdzsán, Fehéroroszország, Grúzia, Moldova és Ukrajna (a Keleti Partnerség tagállamai) kis- és középvállalkozói részére. Ezenfelül az Európai Beruházási Bank, az EBRD és a Világbank 2009 februárjában 24,5 milliárd eurónyi pénzügyi forrást biztosított a kelet-közép-európai reálgazdaság és bankrendszer támogatása céljából. Az EU külpolitikai törekvéseit azonban mi sem igazolja fényesebben, mint az ez év májusában megtartott EU parlamenti közösségi és európai ügyekkel foglalkozó bizottságának (COSAC) azon megállapítása, amely a partnerség, a demokrácia, a jogállamiság, az emberi jogok tiszteletben tartása melletti kötelezettségvállaláson alapul. Az Európai Parlament törekvése nemcsak az unió és a keleti partnerek közötti kapcsolatokat erősíti majd, hanem a keleti partnerség országai közötti viszonyt is. Ennek eszköze pedig a parlamenti párbeszéd fokozása, a biztonságos szomszédság kialakítása az EU hivatalos határai és az Orosz Föderáció között elhelyezkedő országokban a gazdasági és demokratikus intézmények fejlesztése, stabilizálása révén. Érdeke az Egyesült Európának és Oroszországnak egyaránt, hogy a keleti partnerség tagállamai ne a régi értelemben vett ütközőzónaként jöjjenek számításba, hanem az eredményes kereskedelmi kapcsolatok viteléhez szükséges fejlett demokratikus intézményrendszerrel, bankhálózattal és vállalkozói erőforrásokkal rendelkező partnerországokként közvetítő szerepet töltsenek be az Európai Unió és az Orosz Föderáció közötti kapcsolatokban.

Hazánk különösen elkötelezett a volt szovjet tagköztársaságokkal való kapcsolatok fejlesztésében, hiszen részben a világgazdasági válság hatására Oroszország irányába a kivitelünk 24,3 százalékkal esett vissza 2009 első hét hónapjában a tavalyi év azonos időszakához képest, míg a behozatalunk 51,1 százalékkal mérséklődött euróelszámolási árakon számolva. De fókuszáljunk közvetlen szomszédunkra, Ukrajnára! A behozatalunk – az elmúlt egy évben – 59,5 százalékkal, míg a kivitelünk 43,6 százalékkal mérséklődött, ami egyrészt elgondolkodató, másrészt cselekvésre késztet, hiszen a potenciális lehetőségeink óriásiak. Ukrajnában a mezőgazdasági termelés szintje az 1990. évinek mindössze a 60 százaléka. Alacsony az ágazat tőkeellátottsága, a gépparkja elavult, tartós kereslet mutatkozik tenyészállatok és jó minőségű vetőmagvak iránt. Magyarország viszont e téren többlettel, jelentős mezőgazdasági exportlehetőségekkel rendelkezik. Magyarországon az egy főre jutó GDP vásárlóerő-paritáson számolva 15.700 euró volt 2007-ben. Ukrajnában ez a teljesítményérték a magyarénak csak töredéke, alig a negyede. Ugyan dinamikus a külföldi tőkebeáramlás Ukrajnába (pl. 2007-ben 67 százalékkal nőtt), ám még mindig alacsony keleti szomszédunk működőtőke-feltöltöttsége, gazdaságának dinamizáltsági szintje, így még szélesebb távlatai nyílhatnának ukrán–magyar közös vállalatok alapításának. Ukrajna gazdag természeti kincsekben, míg Magyarország szegény. Az igények és az adottságok harmonizálásával, az egyébként is magas magyar külföldi működőtőkeállomány-értékkel (8000 dollár/fő), és az utóbbi időben egyre erősödő magyar működőtőke-export keleti partnerünk felé történő exponálásával a gazdasági kapcsolataink tovább erősíthetőek, annak ismeretében is, hogy Magyarország a jelenlegi 620 millió dolláros tőkebefektetési állományértékkel megháromszorozta jelenlétét az ukrán gazdaságban az elmúlt három évben.

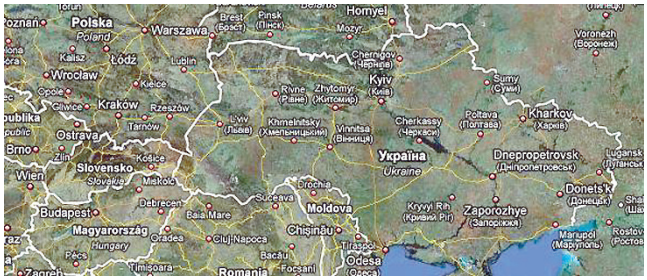

A gazdasági kapcsolatok alakulását országaink belpolitikai és külpolitikai orientációja, a napi aktualitások igen nagy mértékben befolyásolják. Ukrajna elnökválasztás előtt áll. Az elnökaspiránsok programjaiban az EU-integrációs törekvések mellett az Orosz Föderációval való kapcsolatrendezés erősödni látszik, aminek hátterében az évek óta visszatérő orosz–ukrán gázvita rendezési szándéka áll.

Ukrajna az elmúlt években szorosra fűzte kapcsolatait Nyugat-Európával és az Egyesült Államokkal, a NATO- és EU-csatlakozásnak is sok figyelmet szenteltek. A gyengélkedő ukrán gazdaság azonban Oroszország felé is nyitott az utóbbi hónapokban. Julia Timosenko miniszterelnök ez év februárjában anyagi támogatást kért az EU-tól, Japántól, az Egyesült Államoktól és Oroszországtól. „Nyilvánvaló, hogy Ukrajnának az IMF 16 milliárd dollárjánál több – orosz – pénzre lesz szüksége” – mondta Ivan Tchakarov londoni elemző. Nos, a 2010. januári ukrán elnökválasztástól számítva a szilárd EU-s kapcsolatok mellett az orosz–ukrán gazdasági-diplomáciai viszony is rendeződni látszik, amely Ukrajnának és a rajta keresztül történő gazdasági kapcsolatok fejlesztésének is új lendületet adhat.

DR. LENTNER CSABA TUDOMÁNYOS REKTORHELYETTES, WEKERLE SÁNDOR ÜZLETI FŐISKOLA, BUDAPEST